

Kirker i Nord-Norge

- VII. Øksnes kirke
- VIII. Langenes kirke
- IX. Lenvik kirke
- X. Rosfjord kirke
- XI. Hillesøy kirke

AV

O. NICOLAISSEN

TROMSØ MUSEUMS ÅRSHEFTER 44 (1918) NR. 3

TROMSØ

AS. TROMSØ STIFTSTIDENDE'S BOKTRYKKERI — 1920.

Kirker i Nord-Norge

- VII. Øksnes kirke
- VIII. Langenes kirke
- IX. Lenvik kirke
- X. Rosfjord kirke
- XI. Hillesøy kirke

AV

O. NICOLAISSEN

TROMSØ MUSEUMS ÅRSHEFTER 44 (1918) NR. 3

TROMSØ

AS. „TROMSØ STIFTSTIDENDE'S BOKTRYKKERI - 1920

OCR-Lenvik Museum 2009.

VII. Kirker i Øksnes.

Til Vesteraalens prestegjeld hørte ved middelalderens slutning og i de følgende aarhundreder samtlige nuværende prestegjeld i Vesteraalen undtagen Dvergberg. Hovedkirken var Hadsel, og sognepresten til Hadsel var tillike kannik eller korbroder i Trondhjems domkirke. Embedet heroppe bestyrte han ved en kapellan (leiguprest), naar han ikke selv var heroppe. Av saadanne kanniker, som tillike var sogneprester i dette vidløftige prestegjeld, nævnes flere i gamle diplomatarier.

Av kanniker ved Trondhjems domkirke som tillike var sogneprester til Hadsels (Hovdusegels) kirke med annekser, deriblandt kirken i Øksnes omtales i slutningen av middelalderen følgende:

Skoleklerken i Oslo Guthorm Einarson blev av pave Bonifacius den 9de 23/3 1400 utnævnt til kannik i Nidaros domkapitel og prest til Hovdusegl; han var dengang kun 12 aar gammel¹⁾.

Denne utnævnelse kom dog ikke til at bli av lang varighet, hvad nu end aarsaken dertil kan ha været. Selvfølgelig skulde han kun oppebære kirkens præbender, Allerede aaret efter 1/3 1401 utnævnte nysnævnte pave en anden til Hovdusegls kirke med annekser, nemlig Werner Hermanssøn²⁾.

Ulv Erikssøn resignerte før 1478 og etterfulgtes av Jon Magnussøn, som av formanden var utnævnt ved provision. —

1) Dipl. Norv. 17, s. 79.

2) Dipl. Norv. 17. s. 191,

Pave Sextus's IV brev til biskopen i Bergen 16/11 1478. Han indsattes av erkebispem, men søkte og fik pavelig provision 1/2 1479. Dipl. Norv. 17, s. 595. 22/3 1479 fik Filip Ingmars - søn av den bekjendte pave Alexander den 6te bevilget Hovdu-segl med annekser. Dipl, Norv. 17, s. 660,

Hadsel kirke var i middelalderen indviet til Sankt Stefanus og kaldes i pavebrev av 26/1 1479 Stefanuses kirke (Ecelesia sancti Stephanj de Hoffdasegil). Dipl, Norv. 17, s. 594.

Øksnes kirke omtales i 1381 i det bekjendte vidløftige gavebrev som 18/2 i nysnævnte aar blev utstedt i Nidaros av kanniken Ogmund Olavssøn Kaabein, korbroder ved Trondhjems domkirke og tillike sogneprest til Hadsel med tilhørende sogne. Han er den første sogneprest til Hadsel som vi kjender av navn, men selvfølgelig har der været mange prester før ham. Dette gavebrev er meget vidløftig og viser hvorledes en av de geistlige herrer kunde i middelalderen være rik paa denne verdens gods. Til flere navngivne personer testamenterer han rike og kostbare gaver. Til Hadsels kirke forægte han sit største skib med rær og redskap og alt som dertil hører samt 40 stykker varer. 2 bind av brevarierne — haandbøger som bruktes ved den katolske gudstjeneste — og et eksemplar av Davids salmer. Til Hadsels og Bø kirke gav han gaarden Strømme i Bø som var skjænket ham av bonden Erling, som skulde til gjengjæld ha levebrød hos presterne der.

Kirken i Øksnes betænkte han ogsaa med flere ikke nærmere specificerte varer («æinæ amu varnings»).

Efter reformationens indførelse vedblev saavel kirken i Bø med sine to annekskirker, den ene paa Malnes, den anden i Værø, som Øksnes med to annekskirker, den ene paa Langenes den anden i Tinden, at høre under Hadsel som residence kapellanier, men begge prestegjeld hadde hver sin sogneprest. Dette forhold vedvarte for Øksnes vedkommende

til 1770, for Bø til 1810. Sortland var anneks under Hadsel like til 1851.

Om kirkebygninger paa Øksnes i middelalderen kjendes for tiden litet. Prestegjeldet ligger jo avsides ute paa de ytterste øer i Vesteraalen og hørte desuten som et kapellani ind under det vidløftige Hadsels kannikkegjeld, og dettes historie blir saaledes fælles hele middelalderen for de fleste av Vesteraalens kirkesogne.

Saa gaar der et par aarhundreder efter Ogmund Olavsson Kaabeins tid før man atter hører kirken i Øksnes omtale i de gamle optegnelser. Imidlertid er reformationen blit indført, og saavel gudstjeneste som kirkeskikker har undergaat væsentlige forandringer. Endskjønt kirken med begge sine annekskirker fremdeles staar i avhengighetsforhold til Hadsel, har den dog særskilt sogneprest, som rigtignok ikke bor ved kirken paa Øksnes, men paa gaarden Stø nær annekskirken i Langenes. Langenes sogn hadde dengang kun 7 bønder, men 55 husmænd og værmænd — disse sidste er strandsidde re i fiskeværene uten matrikuleret jordvei. Disse har bodd omkring gaardene Langenes, Husjorden og Stø, og sagnet vet at fortælle at der mellem Staggaren ved Langenes og Enge vestenfor Stø skal ha bodd mange folk — der var ialt «50 rykende skorstener».

Øksnes sogn hadde dog adskillig større folkemængde, ialt 41 bønder og 40 husmænd, medens der til Tindens sogn hørte 20 bønder og 11 husmænd. Der skulde saaledes efter opgaver fra anden halvdel av det 16de aarhundrede i det hele prestegjeld ha været 174 familier. Regner man 6 personer paa hver familie — undertiden regner man kun 5, skulde den samlede folkemængde for hele prestegjeldet utgjøre ialt 1044, derav 372 paa Langenes sogn.

Ifølge den Trondhjemske reformats av 1589 skulde der heldes gudstjeneste to helligdage paa Langenes, den tredje paa

Øksnes og hver niende søndag i Tinden, «og da skulle de miste tjeneste udi Yksnes». Kirken ved Tinden var en kapelkirke, et saakaldt korshus, hvorav der i det tidsrum var fire i Vesteraalen, nemlig korshuset paa Melbo i Hadsel, paa Væro i Bø, ved Tinden paa Tindsøen i Øksnes og i Bjørnskinn paa Andøen. Naar disse kapeller er nedlagt, er usikkert. En notits i Øksnes kaldstak omtaler det som feilagtig at der skal ha været nogen kirke under Tinden, men at et kapel som like ut i begyndelsen av det attende aarhundrede stod i Finvaagen skulde være Tindens korshus. Denne antagelse som skriver sig fra forrige aarhundrede, er uriktig. Tindens korshus nævnes uttrykkelig i Reformatsen med bestemmelse om gudstjenesten der, og man fandt da ikke paa at kalde kapellet efter navnet paa gaarden Finvaagen som ligger paa en anden ø, Nærølandet, langt fra Tinden. Hele kapelsognet, kaldes ogsaa uttrykkelig Tinds fjerding — det nuværende Vestbygden saaledes i presteenke Ingeborg Mikkelsdatters testamente av 1620 til fordel for de fattige i Langenes vær, Øksnes fjerding og Tinds fjerding. Desuten er der ogsaa lokalt sagn om at Finvaagens kapel avløste Tindens korshus.

Av prester til Øksnes kirke efter reformationen nævnes først hr. Morten, som hos Erlandsen kaldes med tilnavnet Olsen eller Christophersen. Begge disse sidste navne er uriktige; han het Morten Thuesen og nævnes 1592 som tilstedeværende i Bergen med sin jægt¹⁾. Om ham er der talrike sagn, og han lever fremdeles i bygden som sagnfigur²⁾. Mere navnsput end presten selv er hans enke Ingeborg Mikkelsdatter blit formedelst sin vakre gave til de fattige i Langenes vær, Øksnes fjerding og Tinds fjerding. Gaven bestod av en halv læst mel — 6 tønner, som aarlig skulde betales av domkirken i Bergen med 1 tønne til Sortlands fattige, 1 tønne til

¹⁾ Bang Den norske kirkes geistlighet i reformationens aarhundrede, s. 343.

²⁾ O. Nicolassen Sagn og eventyr fra Nordland, s. 50.

de fattige i Langenes, 2 tønner til de fattige i Øksnes fjerding og 2 til de fattige i Tindens fjerding, den nysnævnte Vestbygden i Øksnes. Disse 6 tønner mel var renter av 300 rdlr., som hun hadde testamentert til domkirken¹). Hun nævnes som død før 1622 og var formentlig datter av presten Mikkel Olufsen i Hadsel. Presten Celius, som i den første halvdel av det 18de aarhundrede var sogneprest til Øksnes, antar at presten Morten var gift med en Guri Christophersdatter. Det er ikke overensstemmende med den almindelige lokaltradition. Der har vistnok været en prestekone i Øksnes av navnet Guri, Men hun var gift med Christopher Jacobsen, sogneprest til Øksnes, og nævnes som enke 1642²). Hun het Guri Mortensdatter og har sandsynligvis været datter av hr. Morten Thuesen. Hendes mand, Christopher Jacobsen, nævnes 1621 i indskriften paa en klokke som tidligere har hængt i Øksnes kirke, men nu ikke findes der; formodentlig er den omstøpt³)

Av korshuset ved Tinden er der nu ingen tomt at se, heller ikke av kapellet i Finvaagen. Det samme er tilfældet med korshusene paa Værø i Bø og paa Melbo i Hadsel. Der har neppe været nogen kirkegaarder ved disse korshus; det som holder sig i lang tid efter nedlagte kirker av træ, er som regel kirkegaardsindhegningerne, naar disse har været bygget av torv og sten.

Foruten disse kirker var der i det 18de aarhundrede i Kavaasen i Romsetfjorden et forsamlingshus hvorom presten Lund meddeler at det bruktes av lærerpresten til der at samles med finnerne til undervisning, og hvor man betjente folk med sakramentet. Dette forsamlingshus er vistnok opført efter initiativ av den bekjendte Thomas von Westen som paa sine 3

¹) N. Nicolaysen Norske Stiftelser.

²) Norske riksregistrarer for 1642.

³) Mine Indskrifter paa kirkeklokker i Nordland og Finmarken

missionsreiser i Nordland og Finmarken ikke naadde at komme ut til Vesteraalen, men anmodet daværende missionær i Tysfjorden, Jens Kildal¹⁾ at ta sig av finnerne derute. Denne var villig til det, og holdt i 1725 2 møter paa Froskeland med finnerne om paa missionens bekostning at opføre et forsamlingshus derute for de omboende finner. Disse var villige til paa egen bekostning at opføre en «forsamlingsgamme». Denne er det visst som var blit opført i Kavaasen for finnerne i Romsetfjorden og Eidsfjorden. At den ikke blev opført i Eidsfjorden har vel sin gode grund i at det var saa meget lettere for presten i Øksnes at naa ind til Kavaasen end det var for presten i Hassel at naa ind til bunden av Eidsfjord, hvor der baade dengang og senere bodde ikke saa faa finner. Men allerede i slutningen av det 18de aarhundrede var «forsamlingsgammen» nedlagt. Dette er da den saakaldte kirke i Kavaasen

Om kirkerne i de sidste par aarhundreder har man oplysninger i besigtigelsesforretninger og andre tilgængelige dokumenter. Saaledes er der beskrivelse av de forrige kirker i Øksnes og Langenes i besigtigelsesforretningen av 1770, som efter kongl. forordning blev avholdt over kirkerne i Nordlandene. Denne besigtigelse blev foretat for at undersøke titulærbiskop Friis's bestyrelse av missionsfondet, hvortil en hel del av kirkerne i Nordland og Finmarken dengang hørte. Kirkerne hadde i Nordland adskillige indtægter i den forholdsvis store fisketiende som erlagdes til kirke og prest, og som i midten av forrige aarhundrede blev avløst ved tiendegodtgjørelsen som nu utbetales av et særskilt fond.

Den 16de august 1770 avholdtes en besigtigelse over Øksnes kirke. Ved forretningen var tilstede den konstituerte provst, velædle, velærværdige hr. Schytte, og stedets prest,

¹⁾ Hammonds missionshistorie, s. 842.

velædle, velærværdige hr. Christen Flye, samt de to medhjælpere, Mads Olsen, Myhre og Jens Andersen, Dyrøen og 8 dertil utnævnte edsvorne besigtigelses og lagrettesmænd, nemlig Michel Christophersen, Tilset, Anders Christophersen, *ibid.*, Hans Christophersen, *ibid.*, Nils Josephsen Finvaagen, Thomas Michelsen, Govik, Henrik Madsen, Myre, Zacharias Andersen, Langøen, og Joseph Zachariasen, *ibid.* Det «Høy Kongelige reskript» vedkommende besigtigelsen blev for anledningen oplæst. Derefter oplæstes en erklæring fra Tarald Andreas Giæver, handelsmand paa Bredstrand, hvori han opgir den ham tilkommende fragt 15 rdl. for bord, pander og lægter som han hadde ført til kirken ifølge anmodning fra biskop Friis¹⁾ og hr. Mathias Brun²⁾. En anden gang hadde han fragtfrit ført pander (tegl til taktækning) og bord til kirken, for at han uten disput skulde nyte den stol frit som hans formand hadde opsat paa væggen i kirken paa egen bekostning. De forrige stoler til Bredstrand, som var nede paa gulvet, var blit solgt til andre av presten Celius. Giæver hadde ogsaa efter forlangende av biskop Friis foræret kalk og disk til kirken; de hadde kostet 30 rdlr. — mot at faa fri begravelse i funten (vestre kors) for sig og sine som Friis hadde git ham sin haand paa³⁾. Han hadde ogsaa foræret timeglas med messing lyseplate til prækestolen; det kostet med maling og forgyldning i alt 8 rdlr.⁴⁾

I anledning av denne skriftlige erklæring fra T. Giæver fandt hr. Schytte sig foranlediget til at forespørre hr. Flye hvor kirkens gamle kalk og disk var blit av; hertil blev der

Anm. Giævers formand paa Bredstrand var proprietær Jørgen Einst Dishington, som senere flyttet til Sortland f 1755.

¹⁾ Prest til Bodø og titulær biskop.

²⁾ Prest til Øksnes 1754 - 1765.

³⁾ Kalken og disken er fremdeles i bruk.

⁴⁾ Det stod paa prækestolen endnu i 1860-aarene.

svaret at den nye kalk og disk blev anskaffet i hr. Bruns tid, og at det var dem ubekjendt hvor den gamle var blit av.

Kirken blev derpaa besigtiget. Den var en træbygning, bordklædd og rød malt, hadde enkelt bordtak og var belagt med pander (tegl-tækket). Kirken hadde taarn og to smaa kors, det ene paa nordre, det andet paa søndre side, hvor fimten var. Paa nordre side av koret var et tilbygget sakristi. Kirken var 22 1/2 alen bred, Koret 7 alen langt og 7 alen bredt.

Kirken hadde hvælving i koret og den halve del av skibet, i den anden halvdel var loft i god stand. Gulvet og almuens stoler var i god stand. Der var to «høistoler», den ene til prestefamilien, den anden Tarald Giævers. Der var paa alteret 2 store lysestaker av messing og 1 gammeldags do. med tre armer, en ny kalk og disk, begge forgyldt indvendig, en messehagel av rød damask med hvite silkesnorer om, en gammel do. av silkebomuldtøi med et kors av blaat fløiel, en slitt messeskjorte, en obtatæske av sølv, en nymalt altertavle, et gammelt rødt alterklæde, en ny alterduk, 2 skilderier, en umalt prækestol, en messinglysekroner med armer, et timeglas med jernarmer paa prækestolen, et døpefat av messing i funten og en klokke i taarnet.

Knæfaldet hadde hr. Brun latt bygge. Mere visste man ikke at der var git til kirken. Til Christopher Johnsen, Sørsand var der for ham og hans hustru solgt en begravelse i kirken for 14 rdlr., og disse penger skulde være anvendt til kirkens reparation. Kirken hadde intet beneficert gods. Kirken stod i en forfalden og hængende tilstand, da forannævnte reparation blev foretat, og saavel hr. pastor Flye som lagretten kunde med fuldkommen visshet utsige at hr. biskop Friis hadde været villig og aarvaagen til kirkens istandsættelse.

Lagretten antok at kirken behøver til reparation paa taket omtrent 200 taksten, og at taarnet nødvendig maa tjærrebre-

des, hvortil hr. Flye erklærte at biskop Friis paa egen bekostning hadde anskaffet en tønne tjærre, og til takets reparation hadde hr. Flye efter Friis's ordre anskaffet den manglende taksten.

Om kirkens reparationer erklærte lagretten at saavidt den kunde erindre, var den i hr. Celius's tid blit forsynt med syl-ler og endel nye stokker over syllerne, med bordklødning hvor den manglet, og maling utvendig, med pandetak istedenfor bordtak, som tilforn var, og taarnet tjærrebred naar det behøvedes. Indvendig blev der overalt lagt nyt gulv, og almuens stoler opbygd; likesaa blev den nuværende prækestol forskaffet fra Trondhjem. Hr. Celius forskaffet dertil materialerne som arbeidsfolk, dels av Øksnes sogn og dels fra Hadsels menighet. Arbeidet utførtes til forskjellige tider.

I hr. Mathias Bruns tid hadde kirken faat «anselig reparation», da kirkens hele tak blev nedtat, og næsten ganske nyt saavel bord som pandesten paalagt. Indvendig blev den forsynt med nyt bindingsverk, aaser og bjelker, to nye røst blev paabygd, de forrige dels forbedret, dels bygget høiere. Likesaa blev taarnet av ganske nyt opført, indvendig lagt hvælving og den halve del av loftet og bænker paa begge sider av stolene; kirken blev og utvendig forsynt med maling og taarnet med «baand». Prækestolen blev flyttet og opsat over kordøren og opgangen til den av panelt arbeide. Mathias Brun hadde skaffet materialer og arbeidsfolk fra Salten; arbeiderne var her to somre, første gang 4, anden gang 3 i tallet.

Hr. Flye erklærte at han ikke hadde forbeholdt sig kopier av sine regninger til biskop Friis paa de bekostninger som i hans tid er gjort paa kirkens reparation. Om de gamle materialer som kunde være blit tilovers ved reparationerne i hr. Celius og hr. Bruns tid, visste lagrettet ikke at give opplysning. Paa anmodning understod lagretten ikke at kunne taksere

disse reparationer, især efter saa lang tids forløp. Lagretten erklærte paa tilspørgsel at samtlige nogen og femti sognemænd efter opfordring hadde betalt til hr. Celius 1 mark til opførelse av stolene. Til kirkens maling hadde hver almuesmand git 1 kande¹⁾ tran. Altertavlen som er foræret av almuen, skal ha kostet 24 rdlr.

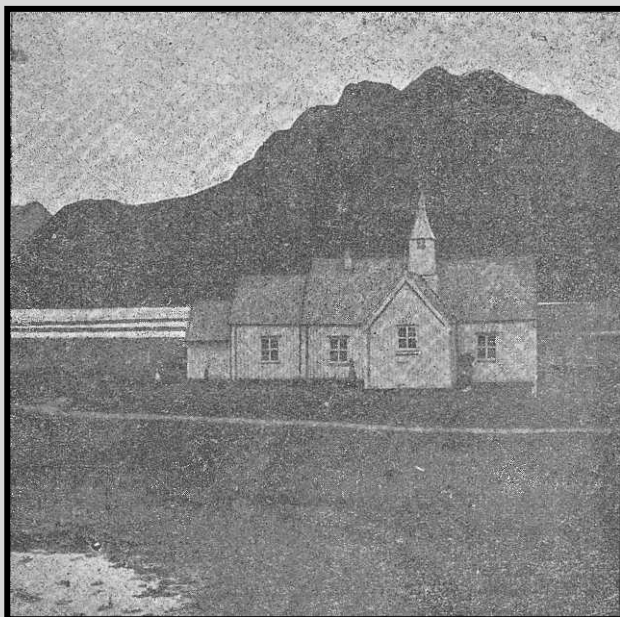

Fig. 1. Øksnes kirke.

Den gamle kirke blev da staaende over to aar efter ovennævnte besigtigelse, indtil der i 1796, opførtes en ny kirke som endnu er i bruk. Den er bygget som korskirke med tilbygget kor og sakristi, men var uten taarn. En takrytter blev først opsat midt paa kirken i 1864, altsaa 68 aar efter opførelsestiden. Paa et visitatsmøte spurte daværende biskop Kjerschow²⁾ om menigheten ikke syntes at kirken manglet no-

1) 2 liter.

2) Biskop i Tromsø stift fra 1830 til 1848.

get. Der blev da svaret at der trængtes nyt gjærde om kirkegaarden¹). Biskoppen sa at der var mere som manglet, nemlig taarn. Kirken eides dengang av private, og kirkeviren som var tilstede, sa at kirken «bar» ikke taarn. Jo sa biskoppen: «Den bærer taarnet og Dem ovenpaa taarnet». Imidlertid blev der ikke opsat noget taarn i den daværende kirkeeiers tid. Ifølge Helland har kirken 380 sittepladser.

Sakristiet blev opført senere end kirken, ifølge en tradition av Peder Olsen, Tunstad og Ole Monsen, Myre. Under kirkens vestre kors blev der indrettet likkjelder, og her stod en mængde likkister like til kirken i 1864 blev restaurert. Samtlige lik blev da tat ut og nedsat i en fællesgrav paa kirkegaarden. Flere av disse likkister maa ha staat i den gamle kirkes likkjelder; ti i det korte tidsrum fra kirkens opførelsestid i 1796 til 1805, da det blev forbudt at begrave lik inde i kirkerne, kan ikke saa mange begravelser ha fundet sted inde i kirkens kjælder, hvor mange kister var stablet ovenpaa hverandre.

Av kjendte mænd som er blit begravet inde i kirken, er presten Erik Blix²), søn av presten Peder Blix. Av Erik Blix og hans hustru hænger billeder i Øksnes kirke. Det er disse «to skilderier» som omtales i besigtigelsen av 1770. Presten Jens Dreyer, som døde som prest til Øksnes 1782, blev begravet i Hadsel, hvor flere av hans slegt før og senere var prester, En anden prest som likeledes har faat sit sidste hvilested i kirken, er Peder Borch Lund³), som døde som prest til Øksnes i 1804, Disse prester er saavidt vites begravet under alterringen, ikke i likkjelderen.

1) Et saadant blev senere opført av sten og betalt av almuen med 1/2 spd av hver mand.

2) Prest til Øksnes 1690 -1712. Hans hustru var Dorthea Darre.

3) Prest til Øksnes 1791 — 1804. Hans hustru Rebekka Kildal, senere g. m. presten Gunnar Berg til Ibestad.

Kirken er omgitt av en kirkegaard med stengjerde rundt om den. Da denne blev altfor liten, blev der anlagt hjælpekirkegaard paa Renø 1881 og for den vestlige del av sognet 1878 paa Barkestad og senere en i Finvaag.

Kirken eiedes i sin tid av staten (missionsfondet) og blev 8/6 1827 solgt til menigheten for 50 spd. (200 kroner), men kom kort tid efter til handelsmand Even Normann paa Langenes, senere til hans enke og med hende til handelsmand Jens Ellingsen, Langenes. Ved auktion 20/9 1850 solgtes saavel Øksnes som Langenes kirke til prokurator Arentz og lensmand Aretander i Hadsel. Kirkerne var da pantsat til det Nordlandske kirke- og skolefond for 2000 spd. (8000 kroner), til firmaet Martens i Bergen 800 spd. (3200 kroner), hvorav det meste var betalt, og til madame Rohde eller arvinger 375 spd. (1500 kroner). Begge kirker oproptes for 3000 spd; hver av kjøperne betalte 1512 spd. (6048 kr.) Skjøte av 21/2 1853. Fra 1/1 1893 er begge kirker blit menighd tens eiendom for en kjøpesum 32,000 kroner + 2 procent til sakføreren som var mellemand ved salget.

Av kirkens inventar er flere gjenstande overflyttet fra den ældre kirke til den nuværende som blev opført i 1796.

Paa alteret er to lystaker til voksløysene; de har indskriften: Mathias Bruun, Madame Inger Evina Bruun 1761 1), Kalk og disk av sølv er foræret av Tarald Taraldsen Giæver²⁾ og hustru Maren Angel Giæver, hvis navne staar paa karrene, En sølvvæske til alterbrødet har indskriften: Til det hellige brug er denne avladsæske foræret Øxnæs Kierke av hr. Christen Flye og hans Kjereste Madame Anne Birgitha Falk 1761³⁾.

1) Mattias Bruun prest til Øksnes 1754-1765.

2) Han var handelsmand paa Bredstrand, nabogaard til Øksnes.

3) Giverne var prest til Øksnes 1765—1771 og hans tredje hustru. Han opprettet et legat til fordel for en fattig discipel i Krtstiania Katedralskole N. Nicolaysen: Norske stiftelser III, s. 147.

En beskrivelse i manuskript av ham over Øksnes prestegjeld var i sin tid i videnskabselskabet i Trondhjem, men er nu forsvundet.

Navnene paa stakerne til voksllys er indgravet med store og smaa latinske bokstaver. Oblatæskens indskrift med latinske bokstaver. Kalk og patén latinsk fraktur med store og smaa bokstaver. Paa kalkens fot er et krucifiks og tre planteornamentslyngninger.

Prækestolen er inddelt i felter, øverst i hvert felt et litet englehode.

Før kirkens restauration i 1864 var skib og kor adskilt ved et gitter av træ med utskaarne sider; denne korsranke avsluttedes øverst i bueform. Den blev nedtat da den stængte utsigten fra sidefløiene til kor og alter. Senere saa jeg levninger av den som panel paa en skjaa paa en gaard i bygden. En lysekrone av messing er uten indskrift. Disse gjenstande omtales i 1770 og er saaledes overflyttet fra den ældre kirke.

Den nuværende altertavle er anskaffet i 1897; den har malet billede av Frelseren i Getsemane. Den forrige altertavle som var blit opsat i den forrige kirke 6/6 1759, var anskaffet av presten Mathias Brun og bekostet av almuen i Øksnes, overførtes fra den ældre kirke til den nuværende, hvor den var i bruk til den i 1897 erstattedes av den nuværende, ovenfor nævnte. Den blev da solgt for kr. 60,00 til fru Kirsten Stabel Fredriksen i Hadsel og av hende foræret til Bergens museum, hvor den fremdeles er. Det er en ganske vakker altertavle i rokokostil med malte flater i blaåt og rødt. Den er forarbeidet av furutræ og er 2.85 m. høi, 1.68 m. bred. Hovedfeltet, som er omgitt av søiler, har maleri Kristus paa korset med Johannes og Maria ved korsets fot. Paa toppen av korset tavlen med initialerne til Jesus Nazaraeus, rex judæorum. I det ene sidefelt Moses med lovtav-

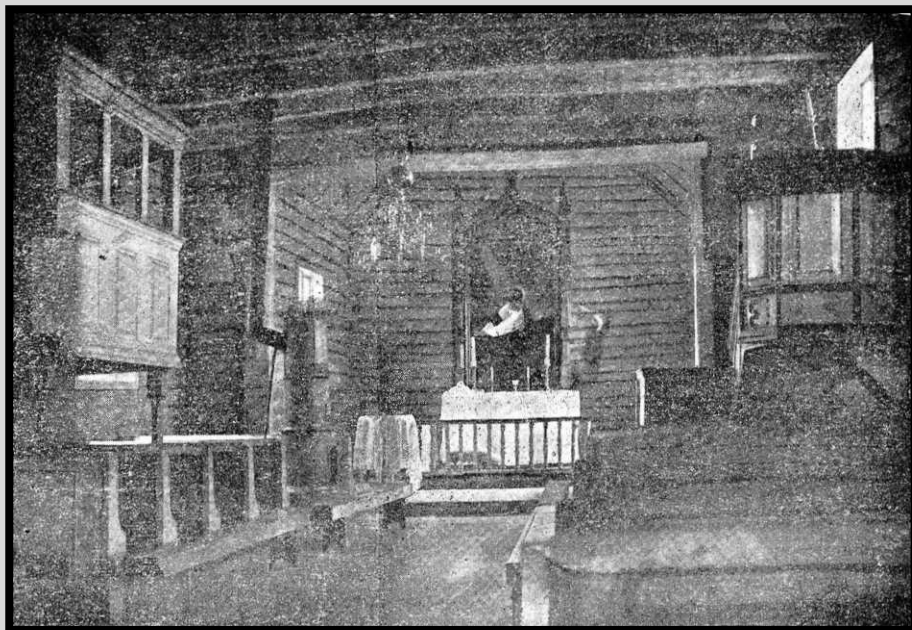

Fig. 2. Interiør fra Øksnes kirke.

lerne, i det andet evangelisten Johannes med evangelieboken; hans hode er omgitt av en nimbus¹). Paa prædella er maleri av nadverens indstiftelse og over hovedfeltet Kristi opstandelse. Paa topstykket er malet den triumferende Kristus med verdenskulen og korset i den venstre haand, medens den høire med tre oprakte fingre er løftet til velsignelse.

Døpefunten av trø er fra det 19de aarhundrede og av rund form. En gammel døpefunt fandtes endnu i 1850-aarene i kirken. Orgel fik kirken i 1875, tat i bruk 10/10 s. a. Det var litet og kostet 460 kroner. 1910 blev der anskaffet et nyt orgel. I kirken er der 3 saakaldte «høistoler» eller

¹) Som bekjendt har evangelisten Johannes som attribut enten ørnen eller evangelieboken. Sammenlign Wessely: Iconographie Gottes und der Heiligen, s. 235. I annekskirken i Langenes er en lignende fremstilling av Moses og Johannes i altertavlens sidefelter.

Fig. 3. Den forrige altertavle i Øksnes kirke, nu i Bergens museum.

pulpiturer, den ene paa nordre væg for prestefamilien, den anden paa samme væg for handelsstedet Bredstrand, likeoverfor den sidstnævnte er den 3dje, Hjeldsandstolen, paa den søndre korsvæg. Indtil restaureringen i 1864 havde kirken lukkede stolestader med dører for hver stol, og hver stol var bestemt for en eller flere gaarder. Et galleri i skibets vestende er tat bort for at skaffe plads til orgelet. I taarnet hænger 2 klokker, den ene er i bruk, den anden

er sprukket og ubrukelig. Denne sidste som hr. sogneprest Rude gjorde mig opmærksom paa, har indskrift: Anno 1592 Jaer heft mi Salomon LEchteNOW to Bremen gegaten da is Waer. V. D. M. J. Æ.

I oversættelse: Aar 1592 har Salomon Lechtenow av Bremen støpt mig. Det er sandt. Bokstaverne V. D. M. I Æ. er visst en forkortelse av det latinske: Verbum Domini Manet In Æternum. (Herrens ord bliver i evighet).

Herr J. Warncke ved kunst- og kulturhistoriske Museum i Lübeck har velvillig oplyst mig om at der i 1566—1593 forekommer en klokkestøper Salomon Lechtenow i Bremen. 1593 leverte han en klokke til en by i Hannover, og sammen med Adam Lechtenow leverte han 1576 en klokke til Osterbruch i Hadeln¹).

Paa klokken er et litet relief som forestiller en mand der træder paa en drage. Den ligner middelalderske billeder av vor Hellig Olav, men er neppe ham. I middelalderen fremstilles ofte helgener og helgeninder med en drage under føtterne. Hr. Warncke antar at figuren neppe er St. Olav, men heller St. Jürgen som dræper dragen. Billeder av den hellige Jürgen eller Georg forekommer oftere fremstillet paa klokker i Nordtyskland²).

Timeglas med metalarm stod tidligere paa prækestolen; fat-

1) J. Foche: Bremische Werkmeister aus älterer Zeit. Bremen 1890.

2) Den i mit skrift om «kirkeklokker i Nordland og Finmarken» omtalte Wit. Wegenvart, hvis navn findes paa kirkeklokken i Hoel, anneks til Buksnes, var assistent hos Gerhard de Wou hvis navn er paa kirkeklokken i Værø i Lofoten. I 1560 støpte han en klokke for en kirke i Vestfalen. Heinrich Meyer, som har støpt klokken i Kjøllefjord, nævnes i 1582 som grytestøper og Clandy Fremy som har støpt den anden klokke i nysnævnte kirke hørte hjemme i Amsterdam og støpte sammen med Johannes Fremy 1680 og 1682 klokker i Westfalen. Meddelt av hr. J. Warncke. Mine „Indskrifter paa gamle kirkeklokker i Nordland og Finmarken» er trykt i „Aarsberetning fra Fortidsforretningen 1814 og Tromsø museums aarshefter for s. a.

tigbøsse, en sort silkepung med sølvbjelde, var i bruk til omkring 1863. Den hadde paa kjeden indskriften A. E. Berg og Karen Norum. A. B. hadde paa Hjeldsand. K. N. var hans anden hustru,

Hadsels ældste kirkeklokke.

Av hr. provst S. Nielsen i Hadsel blev jeg gjort opmærksom paa at der i Hadsels hovedkirke fandtes en gammel ubrukt klokke med en inskription fra ældre tider. Denne inskription som jeg noterte sommeren 1919, er paa plattysk og lyder saaledes:

Albrecht . . . ledt mi geten gluk und heil allen stande frede in djenem lande

herre got gif.

Orban schober tho hambork anno m d 1 XX III gos mich.

I oversættelse:

Albrecht lot støpe mig. Lykke og held for enhver stand. Fred i dit land. Det giv Herre Gud.

Urban Schober i Hamburg støpte mig anno 1573.

Hvem Albrecht var som har git anledning til at klokken er blit støpt, vites ikke; sandsynligvis har han været en kirkepatron¹⁾ og enten tysker eller bergenser. Fra Tyskland over Bergen fik jo flere av kirkerne i Nord-Norge sine klokker i det tidsrum.

Klokkestøperen Urban Schober er derimot kjendt fra flere arbeider som han utførte i det tidsrum. I Døss ved Hamburg er endnu en døpefont av malm, støpt av ham; og i Goltzaw i Brandenburg er to klokker støpt av ham, den ene i 1603, den anden 1606.

1) Patron vil vel her si en som paa en eller anden maate viste kirken sin interesse og bevaagenhet. I den katholske tid var martyren Stefanus kirkens skytspatren; som ovenfor nævnt var kirken indviet til ham, medens kirken paa Sortland var indviet til St. Mikael og St. Dionysius. Dipl. Norv. XIII.

Anm. Efter Albrecht er et ulæselig ord.

I Rietzmech i Zerbst var der en klokke, støpt av ham 1604; den blev omstøpt 1895. 1571 støpte han sammen med Hans Damme en klokke for Petri kirke i Hamburg; den eksisterer ikke nu.

Han tok borgerskap i Hamborg 1568. Samme aar støpte han kanoner til byen. Flere av notitsene er mig meddelt av herr Warncke.

Klokken i Hadsel er ikke nu i bruk da den er beskadiget. Hvis den skal nogen gang støpes om, bør den beholde sin gamle inskription.

VIII. Langenes kirke.

Langenes kirke omtales i den Trondhjemske Reformats av 1589¹⁾ som anneks til Øksnes kirke. Presten bodde efter en sikker tradition paa gaarden Stø, ikke langt fra kirken, men hadde bruksret til gaarden Gisselø i Langenes sogn. I Langenes kirke skulde der holdes gudstjeneste to søndage efter hverandre, den tredje paa Øksnes, og hver 9de søndag under Tinden. Som man ser hadde Vestbygden ikke for ofte gudstjeneste, medens Langenes var vel tilgodeset, uagtet Vestbygden (Tinds fjerding) og Øksnes (Nordbygden) hadde tilsammen 112 familier, men Langenes kun 62 familier.

Langenes kirke, der i det 16de aarhundrede var at anse som hovedkirke, hadde kun 7 bønder, men verimænd og husmænd tilsammen 55. «Verimænd» er de i fiskeværene bosatte husfædre, der ikke brukte matrikuleret jord. Saadanne større fiskevær inden sognet var Nyksund, Stø, Husjord og Langenes. Presten som paa den tid, da Reformatsen affattedes, betjente prestegjeldets kirker, var Morten Thuesen, en mand der endnu lever i folkets minde som sagnfigur²⁾. Han

¹⁾ Trykt i Kgl. norske videnskabselskabs skrifter i det 19de aarhundrede I, s. 363 flg.

²⁾ Se mine Sagn og eventyr fra Nordland L, s. 50.

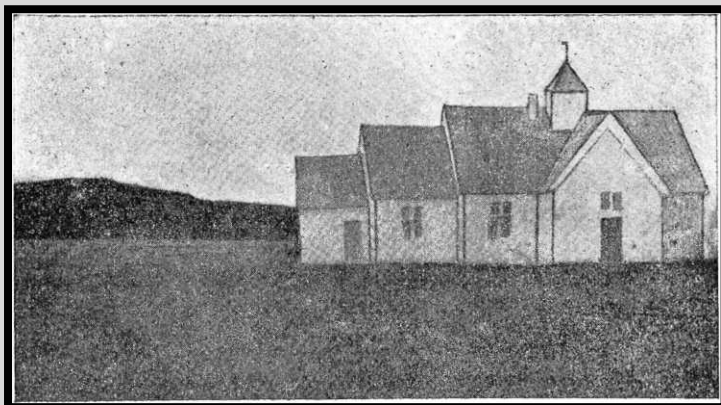

Fig. 1. Langenes kirke.

nævnes i 1592 som tilstedeværende i Bergen med sin jægt og er den første Nordlandsprest, som man finder nævnt som jægteier og jægteskipper¹). Hans enke, Ingeborg Mikkelsdatter, der muligens var datter av Mikkel Olufson, sogneprest til Hadsel og død 1581, oprettede et legat for «fattige i Sortland, Langenæs vær, Øksnæs fjerding og Tinds fjerding». Legatet bestod av 300 rdlr., som skjænkedes til domkirken i Bergen, mot at kirken aarlig skulde utrede 1/2 læst mel til de fattige i ovennævnte sogne. Legatet, hvorom der i midten av forrige aarhundrede førtes proces for høiesteret, bestaar endnu²), Langenes ophørte snart at ansees som hovedsogn. Naar Erlandsen antager, at dette skete først ved adskillelsen fra Hadsel, er det feilagtig. Allerede i det 17de aarhundrede hadde presterne paa Øksnes.

Et par dage før besigtigelsen av hovedkirken paa Øksnes blev foretat, var der blit avholdt en lignende forretning paa fiskeværet Langenes for annekskirkens vedkommende under overvær av den konst. provst E. Schytte, stedets prest hr.

¹) Bang; „Den norske kirkes geistlighet i reformationstiden», s. 343.

²) Se herom N. Nicolaysen: „Norske stiftelser» I. s. 49 flg., III s. 576, 827, 941 og høiesteretsdom i Norsk Retstidende» for 1849, nr. 41.

Chr. Flye, klokkeren Peder Jacobsen og prestens to medhjælpere, Torsten Olsen, Strengelvaag og Peder Jacobsen samt de edsvorne lagrettesmænd Peder Nilsen, Strengelvaag, Michel Larsen, Husjorden, Jeronimus Larsen, Klo, Nils Larsen ibid. Esau Axelsen, Gisseløen, Christen Pedersen, Meeløen, Edias Pedersen, Støe og Johannes Ingebrigtsen ibid.

Reskriptet av 8/12 1769 blev oplæst og presten Flyes besvarelse paa flere spørsmaal likesaa, dette var tidligere tilstillet provsten Peder Drejer og ved ham overleveret sorenskriveren og blev nu oplæst. Kirketienden var i 1766 for Øksnes 79 rd., 5 mk, og 10 sk, og samme aar for Langenes 37 rd. og 2 mk., som var indbetalt til sognepresten. For 1767 hadde han mottat 89 rd. 4 mk. og 10 sk., som han hadde levert til tiendeforpagteren Johan Fuurman efter biskop Friis's ordre. Resten av tienden, høsttienden for Øksnes og alle tre fiskerier i Langenes hadde tiendeforpagteren selv mottat. Fiskepriserne og som følge derav kirketienden var forskjellige de forskjellige aar. Denne erklæring var avgit 11/5 1770 og undertegnet av presten til Øksnes, hr. Chr, Flye.

Derefter blev kirken besigtiget. Den var bygd av træ med to smaa kors, hvorav det ene paa sydsiden var funten eller døpestedet, det andet paa nordre side var vaabehuset. Ved enden av koret var tilbygd et sakristi. Kirken hadde tak belagt med pandesten, men var uten taarn eller spir. Den hadde bordklædning og var rødmalt. Den var 16 1/2 alen lang og 11 alen bred; koret var 7 1/2 alen langt og 8 alen bredt. Det var ikke lem og loft; gulv og stoler var i forsvarlig stand. I koret var et gammelt alterklæde av rødt klæde og en gammel stoppet alterduk, en messehagel av brunt gammeldags silketøi med kors, en gammel stoppet messeskjorte, 2 lysestaker av malm paa alteret og en gammeldags do. med fire smaa armer, en sort fløiels tavlepung med sølvsnorer og sølvklok-

ke, en prækestol av gammeldags arbeide, umalt. I funten et døpefat av messing. Begge klokkerne var i god stand.

Taket paa kirken var paalagt med enkelte bord og brøstfældig, saa at i regnveir drev vand ind mellem pandestenene, og der behøvedes saaledes nyt bordtak utenpaa det gamle. Til nye lekter istedetfor de gamle, som var forraadnet, vilde medgaa 40 tylter sagbord. Kirken behøvde ogsaa indvendig at forsynes med ny maling.

22 aar tidligere hadde kirken efter biskop Fris's foranstaltning og under hr. Celius's bestyrelse faat en stor reparation, da den blev forsynt med bordklødning overalt og maling utvendig, med nyt stentak nedlagt i kalk og fæstet med spiker og med nyt gulv og telaaser. Materialerne blev anskaffet av hr. Celius. Arbeidsmændene var Hals Olsen, Ingebrigt Olsen og Peder snekker, alle av Hadsel og to almuesmænd, som tilberedte kalken til takstene og fik sin betaling for arbeidet, som utførtes i sommertiden. De gamle bord blev opbrukt dels til lekter under takstenene, dels ført til prestegaarden.

I hr. Mathias Bruns tid blev bindingsverket i taket forbedret, beslaget paa den ene klokke reparert, lave bænker gjort langs kirken, og en port opsat til kirkegaarden. I hr. Flyes tid var en liten takreparation utført. Den reparation som skede i presten Flyes tid ved at lægge loft i den halve del av kirken paa Øksnes og gjøre hvælving i kirkens kor, klæde vinduspostene og oplægge de av vinden avrevne eller beskadigede taksten, skede i fastetiden imellem kyndelmesse og paaske av tre mænd fra Dvergberg, som forrige sommer hadde arbeidet paa kirken. De var flittige og under tilsyn av presten. Materialerne var anskaffet fra Bergen med stedets jægt, endel hentet fra nærmeste steder hvor der var overskud efter andre kirkers reparation, og de endnu manglende kjøpt i nærheten «for temmelig pris». Men avhentningen maatte betales, saasom det var midt i fisketiden, og arbeiderne kunde ikke ligge

ledige paa missionens bekostning til vinterfiskets slutning, ikke heller avvises uten godtgjørelse for tid og reise; de hadde ogsaa andre kirker at sætte istand. Om Langenes kirke meddeles i nysnævnte skrivelse at i hr. M. Bruns tid hadde Peder Nilsen, Strengelvaag foræret en smuk messinglysekroner til Langenes kirke, hvorfor han hadde faat fri begravelse for sig og hustru i kirkens nordre kors. Medhjælperen Torsten Olsen, Strengelvaag, hadde foræret en mindre lysekroner av messing, som hænger i koret og dertil latt opbygge et litet skrifthus (sakristi), hvorunder han er forundt med hustru at ha fri begravelse. 1759 den 10de januar var der i samme kirke blit opsat en ny altertavle, foræret av hr. Anders Jensen Brønlund, som ogsaa hadde git og indsat nye vinduer i hele kirken og forbedret den gamle, bedærvede nadverkalk, med 12 rd.s tillæg forskaffet en ny og paa egen bekostning gjort det nye knæfald ved alteret i koret.

Til disse reparationer hadde almuen intet svaret og ingen bekostning hat hverken efter paalæg eller frivillig undtagen til tran til kirkens maling. Lagretten vilde ikke indlate sig paa at taksere disse reparationer efter saa lang tids forløp. Kirken hadde intet benificeret gods, og om tienden hadde hr. Flye tidligere git oplysning.

Lagretten erklærte at kirkerne hadde høilig trængt de utførte reparationer, og at biskop Friis dem bekjendt altid hadde været «villig og vigilant» til deres istandsættelse. Siden hverken provsten eller presten hadde noget at tilføre forretningen, blev retten hævet.

Den nuværende kirke i Langenes er opført 1796 samme aar som Øksnes kirke. Den er bygget av tømmer som korskirke med tilbygget kor, men var oprindelig uten sakristi og taarn; saavel taarnet som er bygget som takrytter midt paa kirken, som sakristiet er opført i anden halvdel av forrige aarhundrede. Kirken har 270 sittepladser.

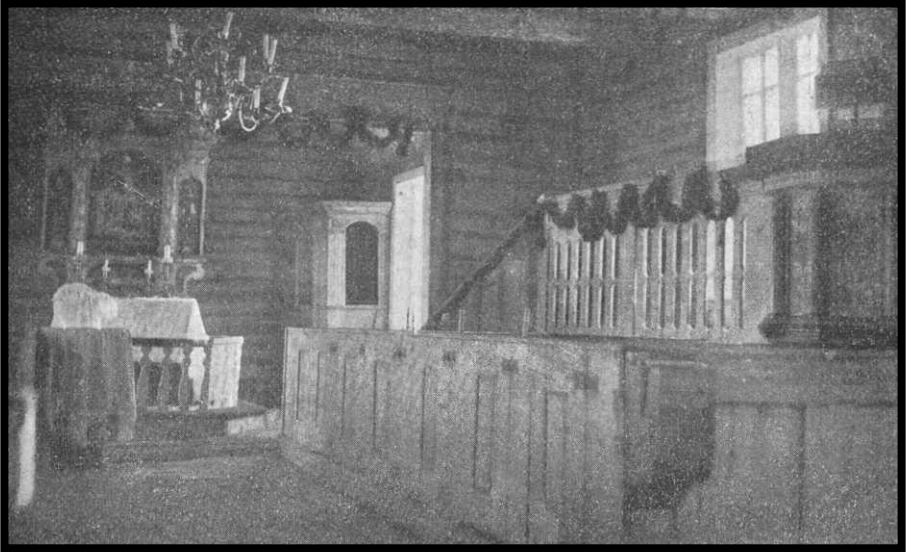

Fig 2. Interiør fra Langenes kirke.

I Langenes kirke findes følgende inventar fra ældre tider:

Paa kirkens vestre væg hænger en triangelformet tavle med indskriften: 1602. Mat. 27. Derefter hele Herrens bøn med hvidmalte bokstaver paa sort bund.

Altertavlen fra midten av det 18de aarhundrede har i midt-feltet Kristus paa korset, i det nedre felt nadverens indstiftelse, i det øverste himmelfarten, paa siderne av hovedfeltet Moses og Johannes, alt malet paa træet. Paa siderne av det nedre felt er følgende indskrift:

Til Guds Huuses ære Helig Domens prydelis Er denne Alter Tavle For Eret av Sr. Anders Jensen Brynlund¹⁾.

Kalk og disk er av sølv med inskription under disken: Denne Kalck og Disch Er Foræret til Langnæss Kirche af Seigr. Anders Brønlund²⁾ og hans Elskelige Hustru Madame Inger Bye. Anno 1758.

¹⁾ Han var, saavidt vides, handelsmand i Alfsvaag i Langenes.

²⁾ Han er den samme, som har givet altertavlen.

Over kordørens indre side mot alteret henger en stor ramme, forgyldt og med rik barok av bladornamenter. I rammen skal der have staat et maleri, andre mener et speil.

Over kordøren mot skibet staar en forgyldt fugl med utstrakte vinger.

I kirkens skib henger tre lysekroner. Den største har 11 lysestaker og følgende indskrift med store bostaver.

DENNE . LYSE . KRONE . FORÆRET . TIL . LANGNÆS.
KIRKE . AF . PEDER . NIELSSØN . STRENGELVAAG. OG.
HANS . KIERE . HUSTRUE . GUNNHILLE . LUCAS . DAT-
TER . Ao 1762 . FORSKAFFET . AF . HR . MATHIAS .
BRUUN.

Den mellemske lysekrone har 6 staker og følgende indskrift med store bokstaver:

FOR . ÆRET . TIL . GUDS . ÆRE . OG . KIRKENS . BE-
PRØDELSE . AF . JAKOB . CHRISTENSEN . MAAS . OG .
MAGDALENA . MØRCH . 1784).

Den tredje krone har hat 6 staker og følgende indskrift:

BEKOSTET AF JACOB MAAS OG MAGDALENA MØRCH
1878.

En gammel messehagel, som nu ikke brukes, har bokstaverne: I. C. M. M. A. M., som er initialerne til navnene paa de to personer, som har skjænket begge nysnevnte lysekroner.

Paa kirkens loft stod en gammel døpefont med aastallet 1600 indskaaret i træet samt H. M. T. Hvem giveren har været, kan jo ikke nu avgjøres. Jeg drister mig til at fremsætte formodning om at det kan have været ovennevnte hr. Morten Tuesen, som netop i det tidsrum var prest til kirken.

Døpefonten er ottekantet og forfærdiget av tynde bord. Den staar paa fire føtter, der dannes av to korslagte planker med avrundet avslutning. Høiden fra gulv til den øverste kant

1) Giveren var handelsmand i Alfsvaag i Langenes

er m. 1,03, diameteren 77 cm. Funten er inndelt i 8 felter; derav har de seks samme slags ornament, nemlig vegetabile motiver, den 7de har likeledes et plateornament, litt avvignende fra de andre i utformningen, medens det ottende felt har Adam og Eva staaende under kundskabens træ, medens slan-

Fig. 3. Døpefont fra Langenes kirke.

gen slynger sig op efter træets stamme med et æble i munden og Eva rækkende sin haand ut for at gripe æblet. Menneskefigurerne er utformet uten nogen kunstfærdighet. De seks felter har samme slags ornament som feltet til venstre for

det nys beskrevne, nemlig efterligning av en dobbeltranke, der fortsættes i blade og akantusblomster og avsluttes i en palmetlignende top. Feltet til høire for billedet har et vegetabilt motiv med vakre blade og blomster. Ornamenterne er utført i flatt basrelief, der kun svakt træder frem fra feltets flater.>Listeverket er malet rødt og blaagraat, felterne i samme farver, hvortil kommer hvitt for enkelte av blomsterne. Om-trent to hundrede aar efter funtens forfærdigelse er den blit opmalet, som sees av følgende besynderlige indskrift rundt aapningen for døpefatet; Denne dob Malet og Bechost av

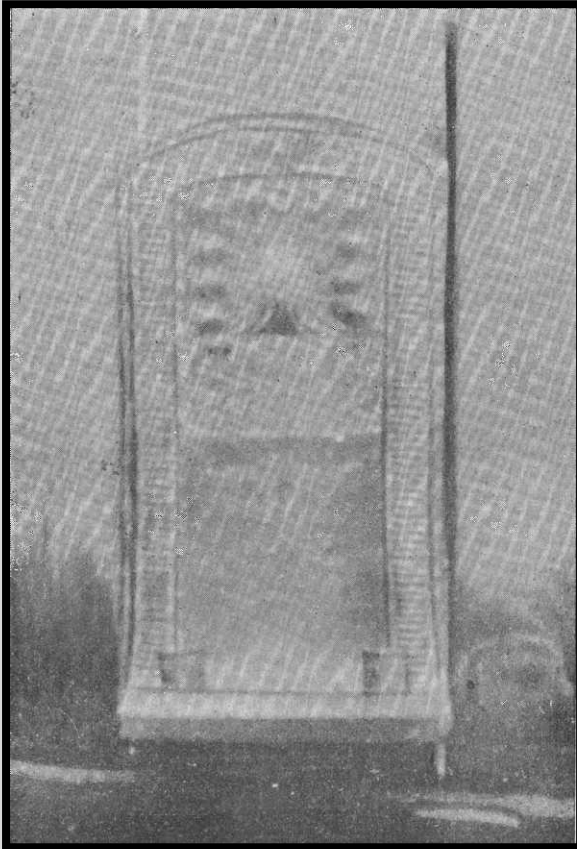

Fig. 4. Lampet fra Langenes kirke.

Sr. Jacob Maass og Anna Magdalena Mørch Anno 1778. Uttrykket «Malet og Bechost» skal naturligvis være «bekostet malet». Døpefunten er nu indlemmet i Tromsø museums antikvariske afdeling som gave fra herredsstyret i Langenes.

En lampe af messing til to lys. Saadanne lampetter bruktes tidligere i privathuse, undertiden ogsaa i kirkerne. Naar de var blankpudset, kastet de lyset med stor virkning utover rummet. De var i bruk i det 16de og 17de aarhundrede. En lignende som ovennævnte findes i Trondhjems oldsamling med aarstallet 1641 og en anden i Loppens kirke i Finmarken.

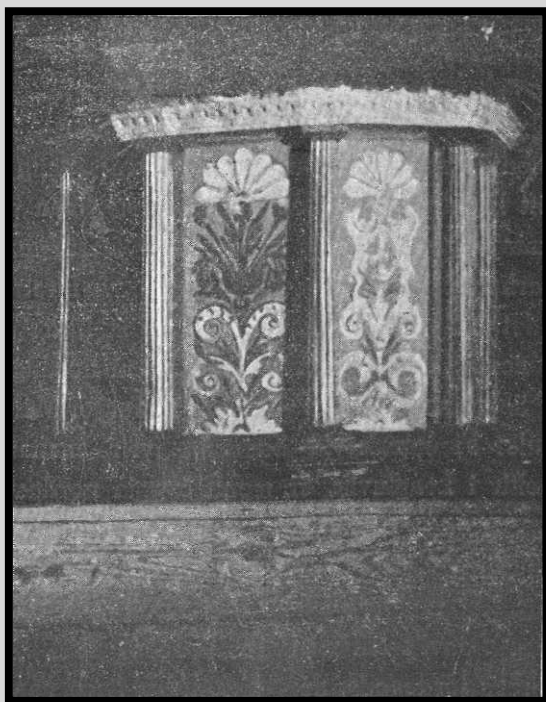

Fig. 5. Prækestol fra Langenes kirke.

Prækestolen er inddelt i felter med lignende ornamentter som paa døpefunten i hvert felt akantusblade med palmetlig-

nende avslutning øverst. Stolestaderne har fremdeles dører, og nogen av dem er bygget i 2 høider, den øverste etage med aapninger mot skib og kor.

Av stoler med to etager, «høgstoler», er Klo-stolen paa venstre haand naar man kommer ind i det nordre kors; den er malt blaa. Likeoverfor den er Gisselø-stolen av lignende form. I det søndre kors er to lignende stoler. Ved indgangen til koret var der tidligere en lignende høistol. Den var blaamalt og kaldtes Langenes-stolen da den hørte til Langenes gaard. Men ved kirkens restauration i 1860 aarene blev hele øverste etage av den nedtat, og disse ligger, saavidt jeg vet, endnu oppe paa kirkeloftet.

IX. Lenvik kirke.

Kirke i Lenvik nævnes, saavidt vites, første gang i det oldnorske skrift Rymbegla, som, iallefald delvis, maa være avfattet i slutningen av det 12te eller i den første halvdel av det 13de aarhundrede. Kirke i Tromsø blev først bygget i midten av det 13de aarhundre; men Lenvik kirke er ældre; den kaldes nemlig i ovennævnte skrift «Den nordligste i verden». Det heter nemlig der: Þá er fiørdur er Málanguur heiter, som skiler Finnmørk vid bumenn, fyrir sunnan stendur kirkia er heitir i Lengiuvik, er menn byggia nordustû kirkiû i heimum¹).

Sammesteds omtales flere av kirkerne i Senjen, saaledes den av mig i et tidligere skrift omtalte Dyrø kirke²). Senere omtales Lenvik kirke i 1350, 1370, 1380³). Samtidig omtales kirkens jordegods, som bestod av flere gaardparter i det nuværende Lenviks prestegjeld samt i nabosognene og

1) Rymbegla, pag. 330. Havnæ 1780.

2) Tromsø museums aarshefter for 1915 — 16, s. 171 flg.

3) Diplomatarium Norvegicum VI, s. 229, s. 321 og 349.

Malangen: Først nævnes Lenvik med 8 spand. Av Nordfjord i Malangen 1 spand. Av Kaarvik 4 spand. Av Digranes¹⁾ 1 spand. Av Finvik ved Strømsbotn 3 spand. En del av Maranes; dette gaardsnavn er nu gaat ut av matrikelen, men formentlig det samme navn som Marsletten ved Torsnes paa Kvaløen i Hillesø sogn. Flere gaarder som nu ikke er opført i matrikelen, saasom Væsope, Rjodrom i Straumsbotn, og som tilhørte kirken, men ifølge Rygh har ligget ved Reisvandet indenfor Strømmen i Sørreisa; der nævnes ogsaa Hovdinghus, som allerede i det 14de aarhundrede laa øde, samt Bogavik som tilhørte kirken.

Lenvikens prestegaard omtales i samme tidsrum som brændt av karelerne. Historikeren P. A. Munch antar som sikkert at kirken ved samme leilighet blev lagt i aske. Dette maa være skedd i den første halvdel av det fjortende aarhundrede, da russere og kareller gjorde røvertog ind i det nordlige Norge og i Finmarken, Paa sine røverfærder gjestet de ogsaa det sydlige av det nuværende Tromsø amt, hvor de i 1323 lagde Bjarkø herregaard i aske. Og disse plyndringstog fortsattes i det 15de aarhundrede. I dette tidsrum er det sandsynligvis at den høie mur med to smaa taarn og bastioner paa den nordre side av kirkegaarden ved Trondenes kirke, er opført som vern mot russere og kareler. Sandsynligvis er skansen paa Tromsø ogsaa fra dette tidsrum.

I slutningen av det 16de aarhundrede hørte kirken likesom alle kirker i Senjen som et residerende kapellani under Trondenes, og Ibbestad, Tranøen, Dyrøen og Lenvik betjentes tilsammen av to prester²⁾. Dette forhold varte ved til ut i det 18de aarhundrede, da disse kirker i 1731 blev skilt fra Trondenes, men fremdeles var forenet med Ibbestad indtil 1759,

¹⁾ Gaardsnavnet nu gaat ut av matrikelen. Muligens en del av Laukhelle.

²⁾ Trondhjemske Reformats av 1589, trykt i Kgl. videnskabselskabs skrifter I, s. 427.

da saavel Tranø med Dyrø som anneks og Lenvik med Hillesø som anneks blev frie særskilte prestegjeld¹⁾).

Ifølge en besigtigelse som blev avholdt 30/7 1770. var kirken i Lenvik en liten trækirke, bygget i korsform med taarn og sakristi, tegltækket tak, men uten loft. Den var i god stand baade utvendig og indvendig, «ved anselig reparation og forbedring saavel av den forrige som nuværende prest ved dens egen fattige indkomst uten sær tilskydelse av almuen».

Kirkens inventar bestod i altertavle, prækestol, en anselig lysekrone av messing, som var foræret til kirken av avgangne foged Tønder, tre alterstaker, et døpefat av messing, kalk, disk og oblatæske av sølv, denne sidste hadde almuen foræret tillike med en messehagel av rødt plysj og en messeskjorte, Et alterklæde og en messehagel av blaa plysj var foræret av den forrige prest, hr. Irgens²⁾). Kirken hadde 2 klokker, en stor og en liten, som almuen i forrige tider hadde bekostet.

Kirkens indtægt var liten, da menigheten var baade fattig og liten. Efter kirkeboken var der av den forrige prest, avdøde hr. Berg³⁾, bekostet og forbedret paa kirken av dens egne midler henimot 200 rd, foruten de aarlige visse utgifter; denne reparation skete nylig før hans død, og endda var der i kirkekassen ved den daværende prests ankomst til kaldet 21 rd., 4 mk. og 6 sk. I hr. Fabricius's tid var kirken forbedret med ny lem, nyt gulv og gulvaaser samt stolene forbedret. Kirken var blit malt utvendig hvortil en del av almuen hadde git noget tran. Denne sidste reparation kostet i alt 65 rd. Dens beholdning var ved besigtigelsen 50 rd., 4 sk., foruten indtægten av 1770.

Da kirken var i saa god stand som det var mulig at vente av dens ringe indtægt, maatte det ogsaa bemerkes at intet

¹⁾ Ved Reskr. av 5/1 1759 blev Hillesø lagt som anneks til Lenvik.

²⁾ Prest til Lenvik 1754—1759, senere til Tromsø.

³⁾ Stedets prest fra 1759 —1766.

var bekostet til kirken uten til nødvendighet. Kirkestolen var revidert av rette vedkommende biskop og provst. Kirkens indtægter bestod i den tiende som almuen ydet, samt i tavlepengene.

Besigtidelsen utførtes av sorenskriver Thomæsøn og edsvorne lagrettesmænd: Hemming Christensen og Jens Eriksen, Skarsvaag, Jacob Andersen, Jernslet, Lars Andersen og Anders Olsen, Giiviken og Lars Andersen Grønjord. Desuten var provst Falster og stedets prest, Fabritius, tilstede.

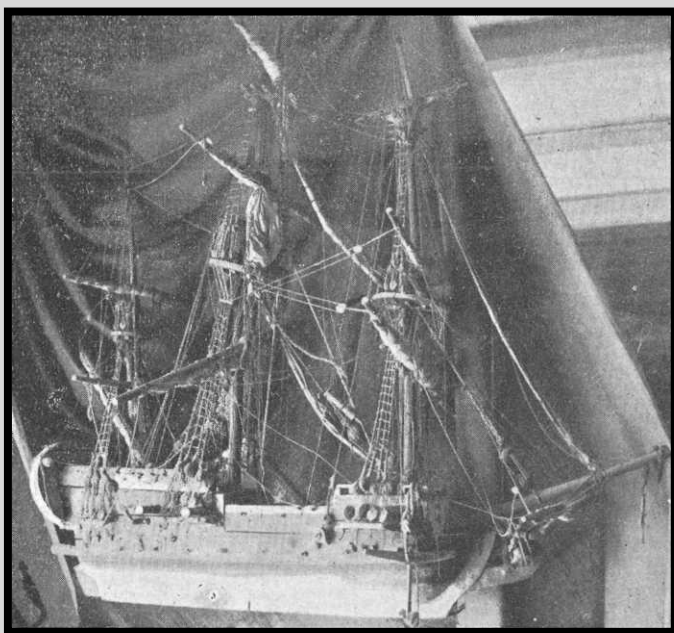

Fig. 1. Skibsmodel fra Lenvik forrige kirke, nu i Tromsø museum.

Inskription paa den ene side: Soli Deo Gloria¹⁾, paa den anden: A . . . . Brocks. 1716.

Kirken stod i middelalderen og like ned til 1880 aarene paa gaarden Lenvik nær Rødberget, de gamles Raudaberg.

1) Gud alene æren.

Her var ogsaa prestegaarden med en større jordvei. Kirken hadde ottekantet form og skildres i første halvdel av det 18de aarhundrede som en høi, lys og smuk tømmerbygning og vel vedlikeholdt¹). I 1880 aarene blev kirken nedtat og flyttet fra Lenvik til Rosfjord, hvor den opførtes som kirke for kapel-sognet Rosfjord i 1885. Nogen ny kirke opførtes ikke paa det gamle kirkested Lenvik, hvor der hadde været kirke og prestegaard i 6—700 aar. Stedet ligger nemlig ikke centralt for kirkesøkningen, og derfor blev der før den gamle kirke blev nedtat, opført en ny kirke paa Bjorelvnes længere syd i bygden. Denne kirke som er sognekirke for Lenviks menige-het, er opført i 1879 og bygget av tømmer som langkirk-medtilbygget kor, og sakristi paa korets vestside. Ved kir-

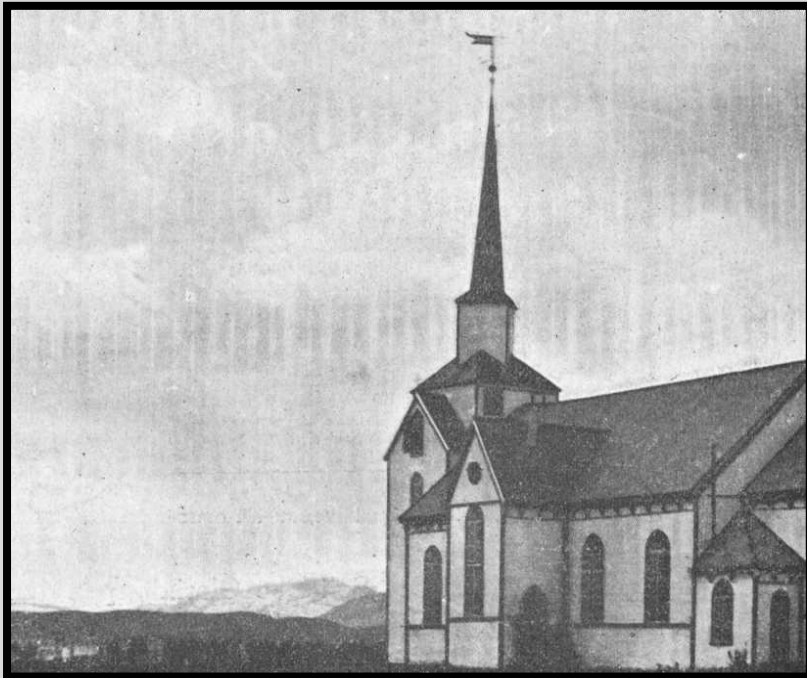

Fig. 2. Lenvik nye kirke.

¹) Kraft Topografisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge VI, s. 495.

kens vestre gavl er taarnet opført og vaabenhus under dette. Over skib og kor er der spidse hvælvinger. Over hovedindgangsdøren er orgelgalleriet, og fra dette gaar langs begge langvægger gallerier hen til skibets midtparti. Kirken er malt saavel utvendig som indvendig, og alt dens inventar er nyt. Det ældre inventar som fandtes i kirken som stod i Lenvik, blev med denne flyttet til Rosfjorden.

Paa alteret er et kors med malet bakgrund; indfatningen om det hele er vakkert utført og vilde passe godt til et velutført maleri med motiv fra den bibelske historie. Alterkarrene av sølv og to alterstaker er ogsaa nye, likesaa orgelet og to messinglysekroner som hænger i skibet, Stolevangene er pent utskaaret, Kirken har 750 sittepladser.

Kirken ligger paa en bakke med vid utsigt over omgivelserne; saavel interiør som exterior er et gudshus værdig. Den er omgitt av en indhegnet kirkegaard.

Fig. 3. Interiør fra Lenvik nye kirke.

Ifølge resol. av 11/6 1853 utgjør erstatningen for fisketien-
den 110 spd. (440 kroner) og for annekset Hillesø kirke 30
spd. (120 kroner).

X. Rosfjord kirke.

Denne kirke stod før paa gaarden Lenvik og var hoved-
kirke for Lenvik prestegjeld, men blev i 1885 flyttet til Ros-
fjord og opført som kapelkirke for Rosfjord sogn. Alt gam-
melt inventar fra Lenvik kirke fulgte med og er fremdeles i
bruk. Den opførtes her nærmest som langkirke med smaa
korsfløier. At kalde den likefrem langkirke som den nævnes
i Dietrichsons «kirkebygninger», er ikke rigtig. Den har til-
bygget taarn og sakristi. Over skibet spidshvælv, over kors-
fløiene flatt loft. Kirken har 350 sittepladser.

Prækestolen er inndelt i 5 felter, som er uten ornament
eller forsiringer; mellem felterne er søiler med kapitæler. En
«himmel» som ligger i skapet under alteret, har visst tidligere
været over prækestolen.

Døpefonten av træ er likesom prækestolen fulgt med kir-
ken fra Lenvik. Døpefatet er av messing med drevet arbei-
de. I bunden en figur, som forestiller Guds lam (Agnus Dei).
Den har i munden korsfanen (labarum).

Den største lysekrone henger midt i skibet og omtales i
besigtigelsen av 1770. Den har 8 armer og følgende inskrip-
tion:

Fogden Andreas Tønder og hans hustru Elisabeth Hede-
vig Pettersen har denne krone foræret til Lenvigs Kirches pry-
delse. Anno 1728.

Av de to andre lysekroner har den ene indskrift med store
sirlige bokstaver: Jøren Henriksen Hohy* 1784. — Den an-
den J. H. S. og M. N. D. R. 1785.

Anm. Billeder til denne kirke har ikke kunnet skaffes til dette aarshefte.

* Red. anmerking: Skal være Høgh!

Indfatningen om altertavlen er hvitmalt. Paa begge sider av tavlen snoede søiler med joniske topkapitæler. Over disse to englefigurer, den ene holder en basun, den anden en urne; under søilerne ogsaa englefigurer. Paa siderne av søilerne vinger; selve tavlen er uten billeder, men dækkes av plüsch og med paanaglet broncefarget kors.

Et alterskap som ifølge Norske Fornlevninger, s. 70 skulde findes i Lenvik kirke, findes hverken i Rosfjords eller Lenvik kirke. Det findes heller ikke i universitetets oldsakssamling eller museerne i Trondhjem og Bergen.

Alterstakerne er nu to i tallet. Det er visst de samme som omtales ved besigtigelsen i 1770. Den ene har initialerne H: C : I : S: , den anden G: A: D; men dengang var der 3. Paa alterbordet kalk. disk og oblatæske, alt av sølv, men uten inskription. Oblatæsken er visst den samme som omtales i besigtigelsen av 1770, og som var skjænket av menigheten til Lenvik kirke.

Messehagelen er av rødt fløil, prydet med sølvtresser samt et paasydd krucifiks av sølv i drevet arbeide. Under dette med tal av sølv 1750.

I sakristiet henger et skjold av furutræ, 62 cm. høit, 51 cm. bredt. Paa skjoldet er malt et brystbillede av den tornekronte frelser. Det har været et ganske vakkert arbeide.

XI. Hillesø kirke.

Kirken i Hillesø hørte i middelalderen og reformationsaars-hundredet og like til 1731 som et residerende kapellani under Trondenes. Saavel i det 16de og det følgende aarhundrede hadde kirken egen prest. To smaa kirkesogn paa Senjens ytterside, Øifjord som hovedsogn og Baltestad som anneks, hadde i det 16de aarhundrede egen prest, men blev allerede i det 17de aarhundredes midte forenet med Hillesø. Kirken

i Øiffjord blev nedlagt ifølge Kraft allerede i det 17de aarhundrede og kirken paa Baltestad i det 18de, og Hillesø kirke var da den eneste kirke i dette langstrakte sogn med de lange farlige kirkeveier. Ved reskript av 5/1 1759 blev kirken annekskirke til Lenvik, som den fremdeles er. Prestegaarden saavel som kirken stod paa Hillesøy, en av de ytterste øer i sognet. Om de ældre kirker vet man ikke stort; den næstsidste kirke som stod paa øen, blev nedtat før 1770, og tømmeret solgt forsaavidt det ikke blev benyttet i den nye kirke som blev færdig nævnte aar og var liten og uanselig, kun 150 sittepladser og oprindelig tækket med torvtak. Denne kirke stod paa Hillesøy indtil 1889, da den blev nedtat og tømmeret solgt. Den nye kirke i sognet blev ikke opført paa det gamle kirkested, men paa Øistein paa Kvaløen, som ligger mere bekvemt for kirkesøkningen,

Efter en besigtigelsesforretning som avholdtes den 22de august 1770 over Hillesøy kirke i overvær av stedets prest hr. Fabritzius¹⁾ samt Anders Jonsen, Sommerø og Mogens Jensen, Hillesø, var kirken dengang nylig opført av træ og var saanær færdig at den om nogen dage kunde tækkes. Den var bygget som korskirke uten sakristi og skulde tækkes med torvtak. Arbeidet var forsvarlig utført. Den forrige kirke som var meget gammel, var nylig nedtat.

Kirkens inventar var følgende: 3 gode klokker, en liten gammel altertavle med forgyldte billeder, en temmelig god prækestol, et døpefat av tin, to messinglysekroner, den ene tillikemed en messinglysearm ved prækestolen foræret av Ole Hansen, paa alteret 3 malmstaker samt en lysesaks av messing, et gammelt rødt alterklæde, alterduk, 2 messeskjorter, den ene gammel, en gammel messehagel av silketøi, kalk og disk av sølv, en Brochmanns huspostil og en bibel.

Kirken hadde ingen andre indtægter end hvad menigheten,

1) Prest til Lenvik og Hillesø.

som var liten og fattig, ydet i tavlepenge og for begravelse av lik.

Kirkevergen sr. Hans Norman fremla kirkens regnskap i revidert stand, hvorefter kirken ved 1769 aars utgang hadde tilgode 41 rd., 1 mk., 10 sk. Pengene berodde hos kirkevergen, som nu frasa sig bestillingen som kirkeverge formedelst alderdom og svakhet.

Presten Fabritzius lot tilføre at siden menigheten var liten og ikke kunde formaa at bekoste den nye kirke, ønsket han at den lille tiende som faldt i menigheten, maatte herefter komme kirken tilgode, saa at efterhaanden den av Trondenes kirkes kasse laante sum 200 rd. kunde betaales. Menigheten trængte stadig til kirke, da det vilde falde den besværlig at søke andensteds hen. Presten uttalte ogsaa ønske om at hvis ikke menigheten kunde faa beholde tienden som tilfaldt kucken, de dog i det mindste maatte faa hjælp av Lenviks kirkes beholdning siden denne kirke for tiden var i god stand.

Tømmeret av den gamle kirke skulde sælges ved auktion og føres den nye kirke til indtægt, forsaavidt det ikke var blit brukt til opførelsen av den nye kirkebygning.

Den i 1770 opførte kirke stod da paa Hillesøy til i 1880 aarene, da den blev nedtat og tømmeret solgt. Paa det gamle kirkested blev ingen ny kirke opført, da stedet laa for avsidet. En ny kirke for sognet opførtes i 1889 paa gaarden Øystein paa Kvaløy. Den er bygget av tømmer som langkirke med skib, kor, og sakristi ved siden av koret; taarnet tilbygget ved vestre gavl og vaabenhus under taarnet, panelt utvendig. Indvendig spidshvælv som bæres av sperreverk og bjelker. Skibet er 15 meter langt, 10 meter bredt, koret 7,23 m. langt, 7 m. bredt.

Adskillig inventar er fra den gamle kirke paa Hillesøy flyttet over til den nye paa Øistein, saaledes de gamle alterskap, som er bygget sammen til en altertavle med tre felter. Det

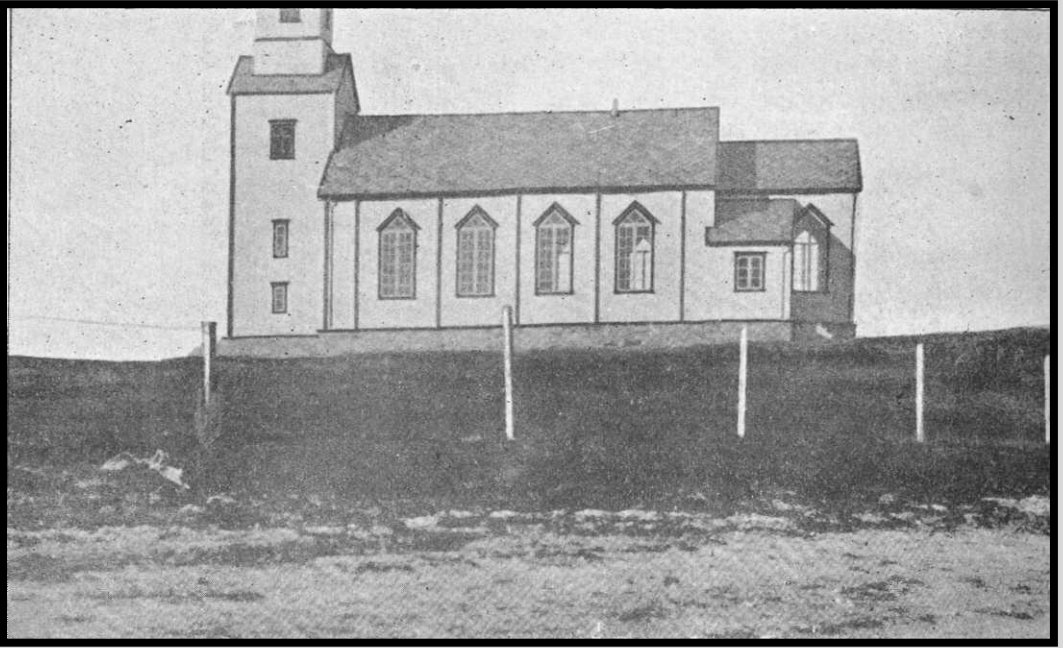

Fig 1. Hillesøy nuværende kirke paa Øistein

nederste felt med vakre baldakiner over utskaarne figurer og pilastre mellem dem har i midten Frelseren med verdenskulen, hvorpaa et litet utskaaret kors, i den venstre haand; den høire er hævet med tre oprakte fingre; hodet er omgit av en nimbus. Fig. 2. Til høire for ham den kronede madonna med Kristusbarnet paa venstre arm, den høire holdes oprakt. Fig. 3. Paa venstre side av Kristusfiguren St. Anna med den kronede Maria paa venstre arm. Maria holder Kristusbarnet paa skjødet. Annas hode og hals er dækket av et velun. I det hele tat likt St. Anna fra Ibbestad (Tromsø museums aarshefter for 1915—16, fig. 3). I høie haand holder hun et guldeple. Fig. 4.

Midtfeltet er en ny tilsætning uten figurer, ved pilastre avdelt i rum, hvorover rundbuer.

Øverste felts midtfigur: Maria Magdalena med attributtet,

Fig. 2. Kristusbillede fra Hillesøy gamle kirke.

Fig. 3. Madonna fra Hillesøy gamle kirke.

salvekrukken i den venstre haand, lokket i den høire. Hodetøiet er noget forskjellig fra Maria Magdalenafigurerne fra Sand og Karlsøy (Tromsø museums aarshefter 1909, s. 106 og 1917). Til venstre for hende en mand med en vinkel. Det er apostelen Thomas, som ofte fremstilles med et saadant attribut. Tilhøire apostelen Andreas med attributtet et skjævl kors, da han ifølge legenden blev korsfæstet paa et saadant. Paa billeder fremstilles ofte Sankt Andreaskorset som et latinsk X eller som et Y. I haanden holder han den bokformede skriftrulle.

Fig. 4. St. Anna fra Hillesøy gamle kirke.

Billederne i nedre felt er utskaaret i eketræ med hul rygg. I øverste felt likeledes av eketræ, men ikke uthullet. Madonna som Maria Magdalena har haaret hængende utslaat over skuldrene. De kvindelige figurer har rikt foldede kaaper som er aapne over brystet saaledes at tunika blir synlig. De mandlige figurer har ogsaa langt haar som hænger ned til skuldrene. Dragten er fotside folderike kapper. Figurerne i nedre felt er ca. 50 cm. høie; i øverste litt mindre.

Saavel ved siderne av det øverste som nederste felt er der fløidører med jern hængsler. De har været lukket i almindelighet og kun aapne under de rituelle handlinger. Nu er de fæstet saaledes til rammen at de ikke kan lukkes. Baksiderne som i tidligere tider har hat malte figurer, er nu overstrøket med blaagraa farve.

Paa fløidørene om det nedre felt er til venstre maleri av Jesus paa korset, til høire av opstandelsen. Kristus stiger frem av graven med korsfanen (labarum) i venstre haand, høire haand hævet. Vakten tvinges til jorden. Om det øverste felt er paa fløidøren til venstre maleri av Moses med lovtavlerne; paa døren til høire Aron i yppersteprestelig dragt, med Urim og Tummim paa brystplaten; i høire haand holder han røkelsekarret. Malerierne er godt utført, men ikke samtidig med de i træ utskaarne billeder, som tilhører senmiddelalderen, og som har været malt paa kridtgrund. Den oprindelige farve er avslitt; men billederne er blit opmalt i senere

tider, saavidt mulig med de oprindelige farver. St. Anna og Maria har blaa overklødning med rødt for og gyldne bremmer. St. Anna har rød tunika, Madonna har brun. Frelserens klødning er gyldenbrun. Figurerne i øverste felt er malt med lignende farver. Malerierne er som malerier fra 16de og 17de aarhundrede fremstillet med sterke farver hvor rødt er fremherskende.

Nederste skap med fløydører er 85 cm. høit; øverste felt med billeder er noget lavere og uten baldakin.

Av inventar fra etterreformatorsk tid; Oblatøske av sølv, indskrift med fraktur; Til Guds Huses ære

og

til Taknemmelighets Widne

Gives dette til Hillesø Kirke

av

M. B. Krogh¹⁾ 1784.

Alterkløde, som nu ikke er i bruk, forfærdiget av rødt tøy med perleboder og initialerne: G. A. S. H. M. K. D. H. 1781. Messehagel av rød silke med gulhvitt kors og gyldne boder. Indskrift: I. B. T. A. M. L. 1773.

Kalk og disk av sølv. Indskrift: Hillesø Kirke 1866.

Døpefont og daapfat, paramenter og prækestol er nye, likesaa stakerne til vokslys, som er foræret av Andreas Andersen, Sandvik og er fra senere tid, likesaa messekløderne git av H. Hansens enke. Wilhelmine Hansen.

Fra den gamle kirke hitrører en prækestol, som i senere tid har været brukt som kateter i skolehuset paa Øistein. Den har fire felter, hvis flater er ornert med rette og skraa linjer, som skjærer hverandre. Vel den samme som er omtalt i besigtigelsen av 1770.

Fra den gamle kirke paa Hillesøy hitrører epitafier over avdøde

1) Giveren var 1781—1789 prest til Lenvik og Hillesø, senere den første biskop over Nordland og Finmarken 1804—1828.

som tidligere er begravet i kirken. Det ældste, et sortmalt kors, har indskrift med blybokstaver; 1666 døde Gertrud Jonsdatter. Paa korsets bakside er indskaaret i træet: Ossa tenet tumulus, spiritus astra Dei (Graven beholder benene, sjælen Guds himmel).

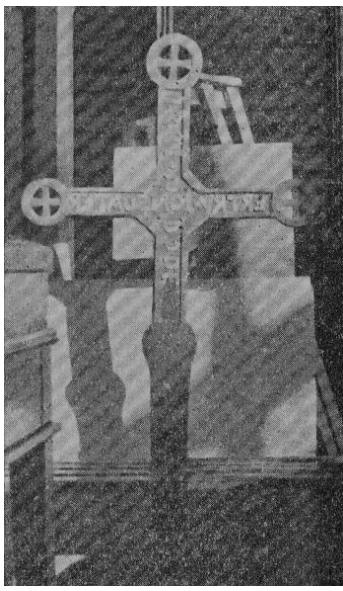

Fig. 5. Mindekor fra Hillesøys gamle kirke.

De andre fem er mindetavler fra det 17de og 18de aarhundrede, henholdsvis 1687, 1719, to er fra 1740, en fra 1745. Den ældste er til minde om presten Peder Nilsson Moursunds¹⁾ barn, Tavlen fra 1719 er til minde om den velagtbare og velfornemme, nu salige mand Svend Hendriksen. Tavlen fra 1740 over den velagtbare mand Ole Hansen Tusøen²⁾, den anden fra 1740 er over matrone Siri Christensdatter Lind. Tavlen fra 1745 er mindetavle over madame Alitha Svendsdatter Lind. Fig. 6.

Epitapiet over Ole Hansen, Tusøen, har følgende indskrift med

latinsk fraktur.

Grafskrift

over

Den velagtbare mand, nu salige mand Ole Hansen Tusøen som war Fød 1657 d i i Juli og Døde Aar 1740 d. 21 Januar udi hans Alders 82 Aar, 5 Maaneder. 13 uger og 4 Dager.

Den Tekst som Blef forklaret over den saligmand Er af Da-

¹⁾ Prest til Mefjord i det 17de aarhundrede.

²⁾ Formentlig den samme som hadde forært en lyskrone til Hillesøys kirke.

vids Psalme d 37 37 wærs: Var paa en from og see en op-
rigtig thi det skal gaa saadan en vel paa det sidste.

O Jesu søde Roe og Fred I Jordens Sovekammer Er her
mit Legem Lagt her ned og sluttet er min Jammer. Jeg skal
dog med Anrørende findes for Guds Trone Beprydet saae
Blant Englerne med Erens Deylig Krone.

Epitafiet over Madame Lind har følgende indskrift:

De Helliges Legemers Forklarelse

Betragtet

udi een kort Liigprædiken Over den i Livet Gudelige og i
Døden Himmel Salige Madame Alitha Svends Datter Lind da
hendes Liig i een Folkertiig forsamling Blef udi Hillesøe Kler-
ke 3di Paasche Dag den 20de April 1745 blef nedsatt.

Texten,

Men vort Borgerschab er i Himmelen af hvilcken vii og
forvente Frelseren den Herre Jesum Christum Hvilchen som
skall Forvandle vort ringe Legeme at det skal vorde lige
skicket ved Hans ære Fulde Legeme Efter den Kraft med
Hvilcken Hand kand giøre sig alle ting underdanige.

Blomster,

Til Lycke Salig Siæl med Livsens
ære Crone Hvormed du prydet staar
for Lammets Stol og Trone, Til lycke
med din Rang og hvide Klædedragt
Der ganske overgaar ald Werdens
Stads og Pragt Din mand hand var
dig kiær, du elsket dine Pøder, For
dem du stedse var een meget kjærlig
Moder De nu maa savne dig og sige:
os Forlod Den som udi sit liv mod os
var eyegoed, Men schønt den grum-
me Død dig fra os har kort Taget Dit

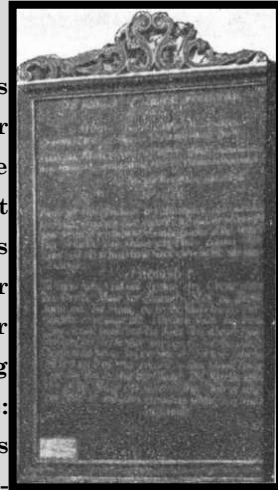

Fig. 6. Epitafium over Madame Lind fra Hillesøe kirke.

Kjerlig minde dog Hos os det staar opskrevet. Din Dyd er icke Død om Livet er end endt Mem blomstres idelig og er enhver bekjendt.

Disse epitafier er da kirken i Hillesøy blev nedtat, indsendt som gave til Tromsø museum.

I Reformaten av 1589 er der ikke opgit noget folketal hverken for Lenvik eller Hillesø. Men i 1742 opgis folkemængden som hørte til Lenvik kirke til 57 bønder, som efter 5 personer paa hver familie skulde utgjøre 285, sandsynligvis noget mere. Til Hillesøy kirke 42 familier, som alt-saa skulde utgjøre et folketal paa 210 personer. Begge kirker var opført av tømmer¹⁾.

1) Major Schnitlers Eksaminationsprotokol I. s. 252, utgit ved rektor Qvigstad og professor Wicklund.

